

Adatok Sopron környékének lepkefaunájához (Lepidoptera)

BALOGH BOTOND

Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ – Magyar Természettudományi Múzeum, Állattár,
1088 Budapest, Baross utca 13.

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Biológia Intézet, 1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A.

ArtEnto Alapítvány Fiatal Entomológusok Klubja Kutatócsoport,

1088 Budapest, Bródy Sándor utca 32. 1/19.

E-mail: balogh.botond@nhmus.hu

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9852-4218>

Kivonat. Jelen közlemény a 2026.04.01.–2026.04.05. közötti lepkészeti tevékenységeim eredményeinek összefoglalója Sopron környékéről. Összesen 36 fajt észleltem a kutatás során. Az alacsony fajszám a korai évszak és a legkevesbé sem ideális időjárás eredménye. A vizsgálatok legjelentősebb eredménye az *Acleris abietana* (HÜBNER, [1822]) megfigyelése, amelynek ez a harmadik adata Magyarországról, egyben első a Dunántúlról. Egyetlen védett faj, az *Endromis versicolora* (LINNAEUS, 1758) került elő, amely egy ikonikus kora tavaszi állat a Soproni-hegység nyíreseiben. A vizsgálatok azt bizonyítják, hogy még egy ilyen rendszeresen kutatott területen és kedvezőtlen időjárási viszonyok közepette is lehet faunisztikai érdekességekre bukkanni.

Kulcsszavak: entomológia, faunisztika, lepidopterológia, Tortricidae

Elfogadva: 2026.08.23.

Elektronikusan megjelent: 2026.08.24.

Bevezetés

Magyarország északnyugati csücskében helyezkedik el Sopron és vonzáskörzete, mely számos, hazánkban ritkán fellelhető növénytársulással, egyedi klímával és ezeknek köszönhetően különleges lepkefaunával is rendelkezik (AMBRUS *et al.* 2019). A lepkészeti kutatás ezen a területen már a 19. században elkezdődött (SIMONICS & VIDÁK 1856). A 20. század közepe óta pedig rendszeresen működnek a környéken fénycsapdák, amik jelentősen hozzájárultak a helyi fauna alaposabb ismeretéhez (LESKÓ & AMBRUS 1998). A közelmúltban megjelent két könyv, melyek a vármegyében előforduló védett fajok elterjedéséről, valamint Sopron környékének addigi ismeretek szerinti teljes lepkefaunájáról adnak részletes leírást (AMBRUS 2020, SZABÓKY & AMBRUS 2022). Ezeken kívül mára már számos egyéb tudományos munka ad képet a terület figyelemre méltó lepkediverzitásáról (SAFIÁN *et al.* 2009, HORVÁTH 2007, 2016).

Április elején négy éjszakát töltöttem el Sopron mellett lepkék megfigyelése céljából, hogy a terület tavaszi lepkefaunájáról pontosabb képet tudjak alkotni további adatok gyűjtésével. Jelen cikk célja ezen adatok bemutatása.

Anyag és módszer

A felmérés négy napon át zajlott Sopron nyugati részén, 2026.04.01-től 2026.04.05-ig. A lepkék megfigyelését éjszaka, különböző, az állatok számára vonzó hullámhosszúságú fény kibocsátására képes fényforrásokkal, és az általuk megvilágított felületekkel, elsősorban fehér lepedők segítségével végeztem, összesen öt helyszínen (1. ábra).

1. helyszín (47.6630°N, 16.4506°E): nyírral (*Betula* sp.), fenyőfélékkel (Pinaceae) és rezgőnyárral (*Populus tremula* L.) elegyes bükkös a Hidegvíz-völgy Erdőrezervátum szívében. AMBRUS ANDRÁS társaságában sötétedéstől éjjelig kerestem állatokat ezen a területen 2026.04.01-én. A használt felszerelés: egy lepedő 400W MHD 6000 K izzóval; két vödör-csapda 395–400 nm UV LED füzérrel hideg fehér, meleg fehér fény kiegészítéssel; egy lepedő A19 12 W, AC85–265 V, 385–400 nm UV LED izzóval; egy lepedő 365 nm UV LED zseblámpával és egy vödör-csapda pedig 385–400 nm UV LED szalaggal megvilágítva.

2. helyszín (47.6601°N, 16.5148°E): nyírral és fenyővel elegyes bükkös patak völgy a soproni Béke-kilátó közelében. Ambrus András társaságában sötétedéstől 23:30-ig kerestem itt lepkéket 2026.04.02-án. A használt felszerelés: egy lepedő 400W MHD 6000 K izzóval (2. ábra); két vödör-csapda 395–400 nm UV LED füzérrel hideg fehér, meleg fehér fény kiegészítéssel; egy lepedő A19 12 W, AC85–265 V, 385–400 nm UV LED izzóval és egy 365 nm UV LED zseblámpával; egy lepedő 365 nm UV LED zseblámpával és egy vödör-csapda pedig 385–400 nm UV LED szalaggal megvilágítva.

3. helyszín (47.6737°N, 16.5513°E): fenyővel tarkított gyertyános-tölgyes Sopron külvárosának közvetlen közelében. Sötétedéstől 22:00 óráig kerestem éjszaka aktív lepkéket a területen 2026.04.03-án. A használt felszerelés: egy lepedő A19 12 W, AC85–265 V, 385–400 nm UV LED izzóval és egy 365 nm UV LED zseblámpával; egy lepedő 365 nm UV LED zseblámpával és egy vödör-csapda pedig 385–400 nm UV LED szalaggal megvilágítva.

4. helyszín (47.6745°N, 16.5537°E): egy telepített vörösfenyves folt a gyertyános-tölgyesben az előző hely közvetlen szomszédságában. Ezen a helyen sötétedéstől 21:30-ig kerestem lepkéket 2026.04.04-én. A használt felszerelés: egy lepedő A19 12 W, AC85–265 V, 385–400 nm UV LED izzóval és egy 365 nm UV LED zseblámpával, valamint egy lepedő 365 nm UV LED zseblámpával megvilágítva.

5. helyszín (47.6745°N, 16.4820°E): egy dombtető, változatos vegetációjú, elsősorban nyír, fenyőfélék és közönséges bükk (*Fagus sylvatica* L.) alkotta erdő társulásban. Itt a 385–400 nm UV LED szalagos vödör-csapdám üzemelt 2026.04.04-én egész éjszakán át.

Az eredmények és értékelés fejezetben található fajlista sorrendje a Noctuidae család kivételével SZABÓKY és AMBRUS (2022) munkáját követi, a RONKAY és munkatársai (2024) művében megjelent taxonómiai változások figyelembevételével. A Noctuidae össze. Az egyes fajok után zárójelben jelzett számok észlelésük helyszínét jelölik, melyek fentebb vannak részletezve.

A négy nap során tudományos célból gyűjtött példányok a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Magyar Természettudományi Múzeum Állattárának Lepkegyűjteményében kerültek elhelyezésre.

1–2. ábrák. 1: Az öt helyszín elhelyezkedése Sopron mellett. 2: A 400 wattos izzó működés közben a 2. helyszínen.

Figures 1–2. 1: Distribution map of the five localities near Sopron. 2: The 400 watt bulb in operation on the 2nd location.

3

4

6

5

3–6. ábrák. **3:** A 3. helyszínen gyűjtött *Semioscopis strigulana* preparált példánya a Magyar Természettudományi Múzeum (MTM) gyűjteményében (Fénykép: TÓTH BALÁZS). **4:** *Acleris abietana* élő példánya a lepedőre érkezés utáni pillanatokban. **5:** A 2. helyszínen gyűjtött *Acleris abietana* preparált példánya az MTM gyűjteményében (Fénykép: TÓTH BALÁZS). **6:** Az 1. helyszínen gyűjtött *Lampropteryx suffumata* preparált példánya az MTM gyűjteményében (Fénykép: TÓTH BALÁZS) (méretarányok = 10 mm).

Figures 3–6. **3:** Pinned specimen of *Semioscopis strigulana* collected on the 3rd location; in the collection of the Hungarian Natural History Museum (HNHM) (Photograph: BALÁZS TÓTH). **4:** Live specimen of *Acleris abietana* moments after its arrival to the sheet. **5:** Pinned specimen of *Acleris abietana* collected on the 2nd location; in the collection of the HNHM (Photograph: BALÁZS TÓTH). **6:** Pinned specimen of *Lampropteryx suffumata* collected on the 1st location; in the collection of the HNHM (Photograph: BALÁZS TÓTH) (scale bars = 10 mm).

Eredmények és értékelés

Az adatgyűjtési időszak kizárólag éjszaka aktív lepkék megfigyelését tette lehetővé, mert a hűvös, felhős és erősen szeles nappali időjárási körülmények közepette nem kerültek elő lepkék. Mivel ezek a körülmények éjszaka is fennálltak, így a fényre érkező állatok száma is elmaradt a várttól. Mindezek dacára egy Sopron környékére új faj, az *Acleris abietana* (HÜBNER, [1822]) is előkerült, mely a lentebb olvasható lista alapjául szolgáló művekben nem található meg, de mivel családját a megfigyelési időszakban egyedül képviselte, ezáltal hovatartozása a felsorolásban nem vitás kérdés.

Eriocraniidae

Dyseriocrania subpurpurella (HAWORTH, 1828) (3)

Depressariidae

Semioscopis strigulana ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (3)

Chimabachidae

Diurnea fagella ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1,2,3,4,5)

Gelechiidae

Carpatolechia decorella (HAWORTH, 1812) (3)

Tortricidae

Acleris abietana (HÜBNER, [1822]) (2)

Endromidae

Endromis versicolora (LINNAEUS, 1758) (1,2,5)

Thyatiridae

Polyploca ridens (FABRICIUS, 1787) (2,3)

Geometridae

Xanthorhoe biriviata (BORKHAUSEN, 1794) (1)

Earophila badiata ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1,2,3,5)

Chloroclysta siterata (HUFNAGEL, 1767) (3)

Lampropteryx suffumata ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1)

Gymnoscelis rufifasciata (HAWORTH, 1809) (3)

Eupithecia abbreviata STEPHENS, 1831 (2)

Eupithecia lanceata (HÜBNER, [1825]) (1,2)

Trichopteryx carpinata (BORKHAUSEN, 1794) (5)

Selenia tetralunaria (HUFNAGEL, 1767) (2,5)

Ectopis crepuscularia ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1,2,5)

Biston strataria (HUFNAGEL, 1767) (5)

Lycia hirtaria (CLERCK, 1759) (5)

Notodontidae

Drymonia ruficornis (HUFNAGEL, 1766) (3,4)

Erebidae

Hypena rostralis (LINNAEUS, 1758) (3,4)

Noctuidae

Colocasia coryli (LINNAEUS, 1758) (3,4)*Brachionycha nubeculosa* (ESPER, 1785) (1)*Valeria oleagina* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (3)*Lithophane socia* (HUFNAGEL, 1766) (5)*Eupsilia transversa* (HUFNAGEL, 1766) (1,2,5)*Conistra vaccinii* (LINNAEUS, 1761) (1,2,3,4,5)*Conistra rubiginea* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1,2,3,4,5)*Conistra erythrocephala* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (5)*Panolis flammea* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (2,3)*Orthosia incerta* (HUFNAGEL, 1766) (2,3,4,5)*Orthosia miniosa* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1)*Orthosia cerasi* (FABRICIUS, 1775) (1,2,3,4,5)*Orthosia cruda* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1,2,3)*Orthosia gothica* (LINNAEUS, 1758) (1,2,3,4,5)*Anorthoa munda* ([DENIS & SCHIFFERMÜLLER], 1775) (1,2,3,4)**Faunisztikai szempontból kiemelkedő fajok:***Semioscopis strigulana* (nyárfaszövő laposmoly) (Depressariidae: Depressariinae) (3. ábra)

Magyarországon több helyről ismert (SZABÓKY 1986, 2011). Ugyanakkor a faj az erdőgazdálkodás és feltehetően a klímaváltozás miatt is visszaszorulóban van. Ez a laposmoly-faj elsősorban hegységeinkben található meg, tápnövénye, a rezgőnyár közelében. Jelen adat azért is érdekes, mert bár több helyszínen megfigyelhető volt a tápnövény, a faj mégsem egy ilyen helyen került elő.

Acleris abietana (jegenyefenyő-levélmoly) (Tortricidae: Tortricinae) (4–5. ábra)

A fajt SZABÓKY és munkatársai (2009) közzétették Magyarország faunájára újként Jósvalőről. További előfordulásáról még BUSCHMANN (2022) számol be a Mátrából. Ez a faj harmadik előfordulása az országból, egyben az első a Dunántúlról. További adatok szűkében az is kérdéses, vajon állandó populációi vannak-e hazánkban, vagy csak a határon túli terület(ek)ről ide tévedő példányokkal van dolgunk?

Endromis versicolora (tarkaszövő) (Endromidae: Endrominae)

A Soproni-hegység egy ikonikus, elsősorban nyíresekhez köthető faja. Bár egyelőre sok helyen megtalálható a környéken, a klímaváltozás erősen fenyegeti. A hímek nappal és késő éjszaka, mindkét napszakban igen sebesen repülnek, a nőstények viszont csak kora este és esetlenül kelnek szárnyra (AMBRUS 2020). A faj egy nőstény példánya az 1. helyszínen meg is mutatta magát. Magyarországon védett, természetvédelmi értéke 5000 forint.

Lampropteryx suffumata (füstös araszoló) (Geometridae: Larentiinae) (6. ábra)

Hazánkban szórványosan, nedves, elsősorban hegy- és dombvidéki erdőkben találkozhatunk vele. Repülési ideje az egyre melegebb tavaszi időjárásnak köszönhetően valószínűleg sok más fajéhoz hasonlóan előre tolódott, márciusi adatokkal is rendelkezik (KARL 2023, TAMÁSI 2025).

Eupithecia lanceata (világosbarna törpearaszoló) (Geometridae: Larentiinae)

A fajt UHERKOVICH (1974) közölte az ország faunájára újként a Bükk-hegységből, már említést téve arról, hogy Sopron környékén is előfordulhat. AMBRUS és munkatársainak (2019) közelmúltban megjelent műve szerint már rendszeresen előfordul a Soproni-hegység lucosaiban. A korábbi észlelések hiánya visszavezethető arra a tényre, hogy a lepke nálunk kora tavasszal repül, kis méretű és tápnövénye elsősorban a lucfenyő (*Picea abies* L.), mely nagyon kevés helyen őshonos hazánkban; elsősorban a 20. században, telepítés révén lettek nagyobb állományai a Soproni-hegységben is.

Lithophane socia (barna fabagoly) (Noctuidae: Xyleninae)

A faj imágóként vészeli át a telet. A fény és vörösbóros csalétek is vonzza. Sosem tömeges, elszórt előfordulása, elsősorban középhegységeinkben található meg. Célzott kutatása változatos élőhelyigénye és szórványossága miatt nehéz.

Összesen 36 lepkefajt sikerült megfigyelni és azonosítanom, a mostoha időjárás és rövid kutatási idő ellenére mégis került elő ezek közül olyan, mely még nem volt ismert Sopron környékéről. Nem kételkedem abban, hogy annak ellenére, hogy ez a környék jól kutatott lepkék szempontjából, még számos értékes és érdekes adattal fog szolgálni a kutatóknak a jövőben is.

Köszönetnyilvánítás. Szeretném megköszönni AMBRUS ANDRÁSNAK, aki felszerelését és idejét áldozta rám a kutatás első két napja során, valamint segített a releváns irodalom utáni keresésben. Köszönöm még PÁL ATTILÁNAK a szakirodalmi részletet, amit rendelkezésemre bocsátott, TÓTH BALÁZSNAK a hasznos tanácsait a kézirat elkészítése közben.

Szintúgy köszönettel tartozok a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelőnek, mely a Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíjon keresztül támogatja jelen kutatás megvalósulását.

Irodalomjegyzék

AMBRUS, A. (szerk.) (2020). *Lepketérkép – Győr-Moson-Sopron megye védett és veszélyeztetett lepkefajainak elterjedési térképe*. Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Sarród.

AMBRUS, A., HORVÁTH, B. & SÁFIÁN, SZ. (2019). A hegység nagylepke faunája. In KÁRPÁTI, L. (szerk.): *Sopron Tájvédelmi Körzet. Monografikus tanulmányok a Soproni-hegység természeti és kulturális értékeiről* (pp. 160–167). Szaktudás Kiadó Ház, Budapest.

BUSCHMANN, F. (2022). Adatok Magyarország sodrómoly faunájához (Lepidoptera, Tortricidae). *Lepidopterologica Hungarica*, 18(3), 5–60. <https://doi.org/10.24386/LepHung.2022.18.3.5>

HORVÁTH, B. (2007). Adatok a Soproni Botanikus Kert lepkéiről. [TDK-dolgozat, Soproni Egyetem].

- HORVÁTH, B. (2016). A Soproni-hegyvidék gyertyános-kocsánytalan tölgyes erdeiben előforduló éjszakai nagylepkék állatföldrajzi jellemzői. *Erdészettudományi Közlemények*, 6(2), 151–159. <https://doi.org/10.17164/EK.2016.012>
- KARL, CS. (2023). *Füstös araszoló*. Izeltlabuak.hu közösségi ismeretterjesztés, segítünk egymásnak megismerni Magyarország élővilágát. <https://www.izeltlabuak.hu/talalat/340306> (utolsó megtekintés: 2026. augusztus 11.)
- LESKÓ, K. & AMBRUS, A. (1998). Sopron környékének nagylepkefaunája fénycsapdás gyűjtések alapján. *Erdészeti Kutatások*, 88, 273–304.
- RONKAY, G., RONKAY, L. & VARGA, Z. (2024). *Fibigeriana Supplement. Volume 4. Magyarország nagylepkéi Harmadik, átdolgozott kiadás*. Heterocera Press, Budapest.
- SÁFIÁN, SZ., AMBRUS, A. & HORVÁTH, B. (2009). Új fajok Sopron környékének éjjeli nagylepkefaunájában (Lepidoptera: Macroheterocera). *Praenorica Folia Historico-Naturalia*, 11, 189–201.
- SIMONICS, G. & VIDÁK, E. (1856). Oedenburg's Lepidopteren-Fauna mit vorangehenden kurzen Andeutungen für die Jugend über das Sammeln derselben. *Programm des Benedictiner Obergymnasiums zu Oedenburg, veröffentlicht am Schlusze des Schuljahres 1856*, 3–23.
- SZABÓKY, CS. (1986). A Mátra-hegység lepkefaunája I. Mátraszentistván és környéke lepkefaunája. *Folia historico-naturalia Musei Matraensis*, 11, 35–48.
- SZABÓKY, CS. (2011). Összehasonlító vizsgálatok a Bakonybél-Somhegy nagylepkefaunáján (Macrolepidoptera), és a molyfauna (Microlepidoptera) alapvetése. *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis*, 28, 227–264.
- SZABÓKY, CS. & AMBRUS, A. (2022). *Sopron és környéke lepkéi*. Orbiculosa Kiadó, Érd.
- SZABÓKY, CS., TOKÁR, Z., LIŠKA, J., & PASTORÁLIS, G. (2009). New data to the Microlepidoptera fauna of Hungary, part XII. *Folia entomologica Hungarica*, 70, 139–146.
- TAMÁSI, G. (2025). *Füstös araszoló*. Izeltlabuak.hu közösségi ismeretterjesztés, segítünk egymásnak megismerni Magyarország élővilágát. <https://www.izeltlabuak.hu/talalat/511849> (utolsó megtekintés: 2026. augusztus 11.)
- UHERKOVICH, Á. (1974). Az Eupithecia lanceata HBN. magyarországi előfordulása (Lep., Geometridae) (Nagylepkefaunánk újdonságai V.). *Folia entomologica hungarica*, 27, 244–245.

Data to the Lepidoptera fauna of the surroundings of Sopron (Lepidoptera)

BOTOND BALOGH

Hungarian National Museum Public Collections Centre – Hungarian Natural History Museum, Department of
Zoology, Lepidoptera Collection, H-1088, Budapest, Baross utca 13, Hungary
Eötvös Loránd University, Faculty of Science, H-1117, Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A, Hungary
ArtEnto Foundation & Hungarian Entomological Society – Young Entomologists' Club, H-1088, Budapest,
Bródy Sándor utca 32. 1/19, Hungary
E-mail: balogh.botond@nhmus.hu
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9852-4218>

ÁLLATTANI KÖZLEMÉNYEK (2026) 111(1): 57–65.

Abstract. This article presents the findings of the author related to Lepidoptera between 01.04.2026 and 05.04.2026 near Sopron (Hungary). A total of 36 species were observed. The number is considered quite low, due mostly to the unsuitable weather conditions. *Acleris abietana* (HÜBNER, [1822]) is reported for the third time from the country and for the first time from the Transdanubian region of Hungary. One protected species, *Endromis versicolora* (LINNAEUS, 1758) was found, which is an iconic early spring moth in the birch mixed forests of the Sopron Mountains. This article serves as proof, that even in this well researched environment, with unsuitable weather conditions, finding species with particular faunistical importance is still possible.

Keywords: entomology, faunistics, lepidopterology, Tortricidae

Accepted: 23.08.2026

Published online: 24.08.2026